

ти той ризик, який пов'язаний з більшими втратами. Правило, за яким нульову гіпотезу відхиляють або не відхиляють (приймають), називають *статистичним критерієм*.

За допомогою статистичних критеріїв розв'язують різні типи завдань, зокрема, порівняння вибірових характеристик з певними стандартами (нормативами), перевірка сукупності на однорідність чи нормальність розподілу, розкриття причинно-наслідкових зв'язків, тенденцій розвитку тощо. Практично весь арсенал статистичних критеріїв реалізований у сучасних комп'ютерних програмах. Відтак досліднику, аби отримати обґрунтовані висновки щодо досліджуваних закономірностей на основі наявної інформації, необхідно опанувати основні принципи і сфери використання окремих статистичних критеріїв.

Уміння користуватися інструментами перевірки та доведення статистичних гіпотез, формулювати взаємозаперечні гіпотези та мінімізувати ризики помилкових рішень є важливим елементом формування наукового світогляду та фахових компетенції майбутніх економістів.

Зінов'єва І.С., к.е.н., ст. викл. кафедри ІСЕ
Сторожук М.М., магістр психол. н.

ПОРТРЕТ «ІДЕАЛЬНОГО» ВИКЛАДАЧА ОЧАМИ СТУДЕНТІВ СТАРШИХ КУРСІВ

Функціонування системи вищої школи відбувається в динамічних умовах. Це позначається на особливостях взаємодії в системі «викладач-студент». Цілком логічно, що успішність останньої визначає продуктивність навчальної діяльності та швидкість засвоєння навчального матеріалу. Причому, якщо при переході з загальноосвітньої школи до вищої студенти дотримуються поставлених навчальних вимог, то на старших курсах прослідковується сформованість індивідуальної навчальної стратегії. Щоб стимулювати пізнавальну активність такого студента необхідно його зацікавити. Саме особистість викладача, з певною сукупністю професійних та особистісних рис, формує той еталонний стиль індивідуальної діяльності, на основі якого й стає можливим зацікавлення студента процесом навчання.

У результаті проведеного опитування студентів старших курсів ФІСІТ, було встановлене таке.

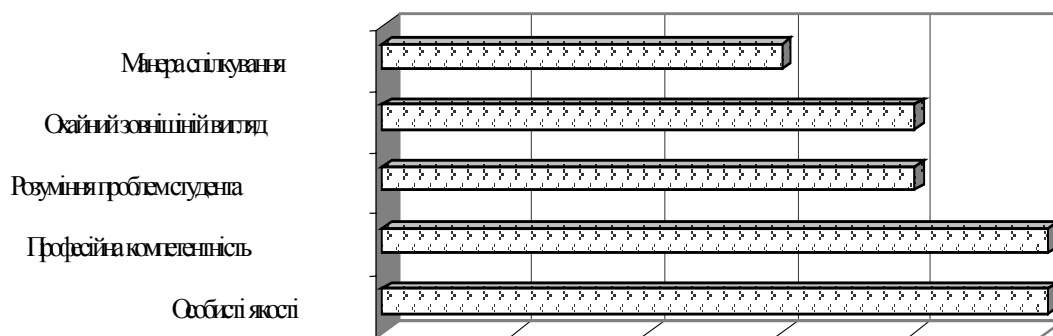

Рис. 1. Ранжування найважливіших критеріїв образу викладача очима студентів старших курсів

Естетичний аспект образу ідеального викладача в уявленні більшості студентів полягає в дотриманні охайності та класичного стилю одягу. Окремій категорії студентів зовнішній вигляд викладача є неважливим, на перше місце вони ставлять його професіоналізм. При першій зустрічі такий викладач повинен бути ввічливим і привітним. Серед особистісних вчинків, які можуть викликати захоплення, студенти виокремлювали достатньо широке коло можливих варіантів, серед яких: і особиста допомога студенту в освоєнні складного матеріалу, і лояльне, рівне ставлення в поєднанні з індивідуальним підходом, і особисті досягнення в предметній області та ін. В таких умовах викладачу потрібно максимально проявляти професійну компетентність.

Для студентів важливим є спілкування з викладачем у позанавчальний час і налагодження дружніх стосунків, але за умови, якщо уже вказане не заважатиме навчальному процесу. У ході надання відповідей на питання анкети про можливі інтереси викладача, відзначають важливість захоплення предметом викладання та вміння донести його студентам у розважливій формі. Це свідчить про деяку ідеалізацію образу викладача та сприймання його особистості нерозривно від навчальної діяльності. Також вони підкреслюють важливість розуміння їх проблем викладачем. Водночас вони не хочуть спостерігати проявів агресії та нецікавості викладання матеріалу.

При вивченні стратегії поведінки студента в ситуації, якби він мав можливість стати викладачем, переважна більшість зробила акцент на тому, що, по-перше, вони робили б спроби досягти взаєморозуміння з студентами та сприяли б максимальному засвоєнню ними навчального матеріалу; по-друге — відзначили важливість зв'язку теорії з практикою. При аналізі відповідей на питання про можливі інноваційні форми взаємодії викладача та студента, найбільш доречним студенти старших курсів вважають введення дистанційного навчання, в ході якого, зокрема, студент мав би можливість прослуховувати лекцію в онлайн-режимі.

Отже, врахування нами означених вище критеріїв, які виокремили студенти старших курсів щодо образу ідеального викладача, є важливим для вдосконалення навчально-виховного процесу.

Ігнатенко В.М., ст. викладач,
кафедра інформатики

ПРО ЗАСТОСОВУВАННЯ ТЕОРІЇ ІГОР В ЕКОНОМІЦІ ТА ПОЛІТИЦІ

Наявність успіхів в економічній і політичній діяльності забезпечується чітким розумінням існуючих процесів і вмінням передбачити алгоритм дій у майбутньому. Для цього потрібно створення різних математичних моделей, у тому числі і на основі теорії ігор. Теорія ігор спочатку розглядалася як універсальна математична теорія поведінки в умовах конфлікту інтересів. Не дивлячись на досягнення в теорії ігор, ці сподівання не виправдались. Але, розвиваючись, вона зайняла авторитетне місце в арсеналі дослідників. На даний час теорія ігор являє собою набір інструментів для побудови моделей у соціально-економічних і політичних діях.

Незважаючи на те, що елементи теорії ігор розглядаються в розширених курсах макроекономіки, покажемо, що на деяких факультетах було б доцільним вивчення вибраних питань теорії ігор, тобто тих питань, які дають розуміння поточних соціально-політичних та економічних процесів.

Некооперативні рівноваги, притаманні суспільству, в якому відсутній видимий обмін інформацією між учасниками процесів, можна інтерпретувати як спонукальний мотив до кооперації в суспільстві, що має обмін інформацією. Після переговорів про умови кооперації учасники процесу (гравці) приходять до кооперативної угоди. Це означає, що угода підписується між усіма або деякими гравцями. Або правила встановлюються контролюючим органом, якому зобов'язані підкорятися гравці. Порушення угоди в першому випадку розглядає суд, а в другому випадку відповідний контролюючий орган. Обов'язкові угоди теорія ігор не розглядає. Вони більше відносяться до області права.

Другий тип угод, це необов'язкові угоди (наприклад, міжнародні угоди). Ними визначається конкретна стратегія кожного гравця та його результат. Оскільки необов'язкові угоди не є обов'язковими до виконання, то це ще не означає, що вони будуть невиконаними. Наприклад, якщо третя сторона загрожує одній з двох сторін, то це зовсім не означає, що ця сторона повинна приймати загрозу. Чехословачія в 1938 році не приймала загрозу від Німеччини. Капітулювати її змусили Франція та Англія. З іншої сторони оголошення війни Сербії Австро-Німеччиною в 1914 році спричинило вступ Росії у війну на стороні Сербії. Як бачимо з наведених фактів стабільність є досить складним поняттям.

Якщо гравці дотримуються угод, то усі їх стратегії є передбачуваними, в протилежному випадку порушені угоди спричиняють непередбачувані стратегії гравців. Оскільки від таких угод мало користі, то в угоду вводять домовленість про вихід, а також сценарій реагування кожного гравця на відхилення від угоди інших гравців. В якості передбачуваних сценаріїв можливі два випадки:

- а) відсутність будь-якої реакції,
- б) різні погрози на кожне можливе відхилення від угоди.

У першому випадку вірність угоді вимагає дотримання договірної стратегії незалежно від того, які стратегії використовують інші гравці. Тут впливає такий висновок: потрібно використовувати тільки ті угоди, які автоматично забезпечують своє виконання, які не вигідно порушувати. Такими угодами є ті угоди, які ґрунтуються на рівновазі стратегій.

У другому випадку множина виходів може бути стабілізованою, тобто передбачувані загрози примушують гравців кооперуватися. Через це можна розглядати загрози як механізм кооперації. Перестереження є потужним механізмом кооперації. Для досягнення стабільності угоди гравці загрожують один одному, тобто оголошують деякий сценарій реагування на можливі відхилення. Оскільки гравцю, що порушує угоду, може стати недобре, якщо заявлена загроза здійсниться, то